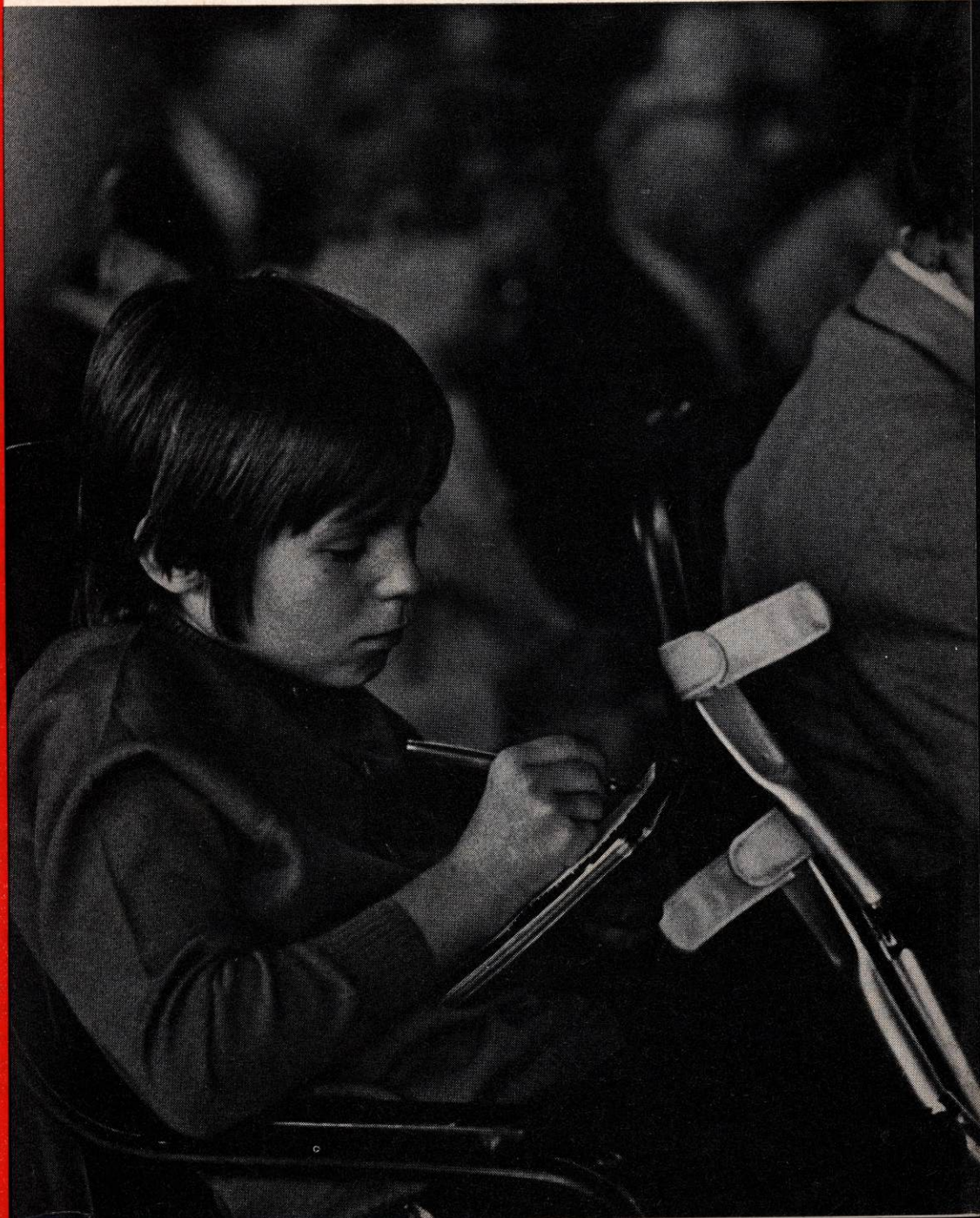

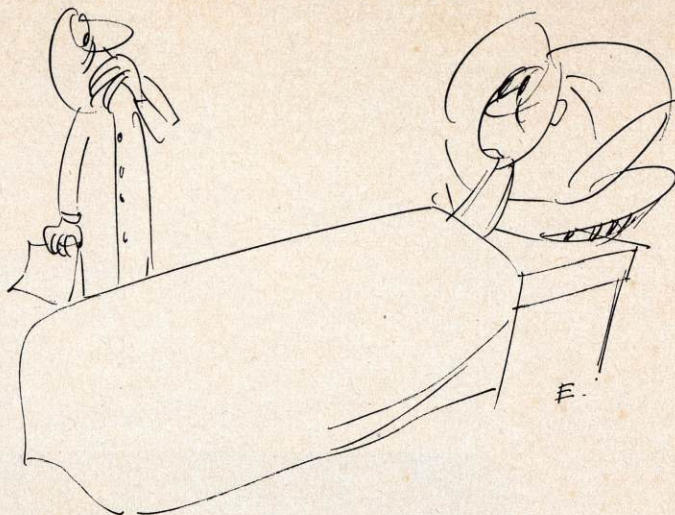
23-04-032

ny verden

TIDSSKRIFT
FOR MORALSK
OPPRUSTNING

NR. **11** 1972

Er vi i ferd med å oppdage noe nytt?

Innen marxistiske samfunn har forskerne ofte hatt en slem tendens til å bringe uro i idyllen. Deres forskningsresultater passer ikke alltid til systemet — terrenget passer ikke til kartet.

Her hos oss kan **sykehuskrisen** være en slik sprekk i fasaden som viser svikt i fundamentet.

Snakker man med sykepleiere om deres situasjon, er det som å stikke hull på en byll. «Vi orker ikke mer,» sier mange. Her skulle alle varsel-lamper lyse og blinke. Vi må huske på at dette er mennesker i en spesiell situasjon — på grunn av taushetsplikten.

La oss håpe at sykepleierne oppnår noe konkret med sin kamp i disse dager. Ellers vil krisen bli verre, sies det, selv uten en ny streik. En annen lønnspolitikk, derimot, ville vise at samfunnet — vi — har fått øynene opp for noe vi ikke har oppfattet før. Om hva sykepleie er.

Det er noe mer enn høyere lønn som må til. Administrasjon, budsjettering, arbeids- og samarbeidsformer — alt er i behov av revurdering, høres det ut til.

Stadig nevner både yngre og eldre sykepleiere **følelsen av å komme til kort** som det mest ødeleggende. Vissheten om at man ikke møter pasientens behov. Kan denne til nå litt umælende gruppen, sykepleierne, vekke oss til erkjennelse om hva disse behovene er?

Mennesket er en helhet som ikke kan stykkes opp i ekspert-områder. **Det** hevdes nå av alle som vet noe. Men tar vi konsekvensen av dette? Må ikke den være at vi må finne et helt nytt samarbeid — en ny basis for samarbeid på tvers av all gruppetenkning, hvis noen skal kunne makte den vesentligste oppgaven?

Hva er det fellesmenneskelige element, den glemte faktor som gjør at vi bærer hverandres byrder, forstår hverandres språk, har trygghet og autoritet i den oppgaven som er vår?

Dette spørsmålet gjelder hele samfunnet, egentlig. Derfor er sykehus-krisen sprengstoff i dobbelt forstand.

Det gamle sykehus — og det nye

En fordums pasient gjør seg sine refleksjoner om sykehuskrisen. For selv et «kasus» kan observere - - - .

Familielivet, kulturinstitusjonene, bedriftslivet, skolene, — hele samfunnslivet er i oppbrudd. De gamle autoritære systemer respekteres ikke lenger. Nye, aktiviserende og medbestemmende samlivsformer presser på. Men alt er i emning, det konstruktive og det destruktive er viklet inn i hverandre.

Hva så med sykehusene, er de sitadeller for den gamle orden, eller grofelter for en ny sivilisasjon?

Gamle pasienter minnes sitadellet. På kirurgisk lå en gang, noen år etter krigen, tyve mann i en sal, — et klasseløst samfunn av bokser og løsgjengere, frelsesarmesoldater og journalister, handelsreisende og småbrukere. For augurene var hver enkelt et casus med feberkurve ved fotenden.

Det var røking forbudt. Men annenhver mann dampet lystig, inntil etpar minutter før legevisitten. Da freste sigarettstumpene på kommando i spyttekoppene. Dobbelt dørene fløy opp, og inn skred marsjallen, fulgt av sine generaler, oberster, løytnanter. Og sersjanter — oversøstrene. Sist kom hun med kallet og bekket — sykepleiersken.

Uanfektet beveget overlegen seg gjennom en bølgende sky av forbudt røyk. Men ble etiketten brutt, — hadde en pasient fremdeles en sigarett i hånden etter at dørene var åpnet for legekonoien, ble det brutt med skarpt. Der hersker en forståelse mellom menn i la grande Armée.

Det var den gamle tid. Pasienten var ikke et menneske for det granskende lege-øye, men et tilfelle, som snarest, et kasus. Vi snakker ikke her om den praktfulle gamle huslegens blikk, og hans besøk som midt i angsten ga hjemmet en varm følelse av at en representant for innviede makter viste den rammede familie sin omsorg. Vi tenker på det hurtig og presist registrerende ekspert-øye, ledsaget av korte latinske ordrer over pasientens hode til underbefalet. Så strømmet konvoien videre og menneskebylten i sengen ble liggende og undre seg. Se-

nere fikk man fritte ut «Søster» om meningen med de vises tegn.

Åja, disse «søstre» med sin stramme eller milde kvinnelighet, overfladiske eller grundige, likeglade eller uselviske. Vær sikker på at menneskebyltene følte meget om dem, og det fort og umiddelbart. De var nederst på rangstigen, ved pyramidens fot. Det var bare noen enkelte som var enda lenger ned i grunnmuren, de såkalte «portører». De var nesten som sten. De gjorde bare en jobb, uanfektet av om pasienten i sengen var døende eller rekonvalescent. Sånn måtte aldri «søster» bli.

Et snev av uro

Så blir man frisk, utskrives og glemmer det lukkede, intense hospitalsamfunnet. Man kan reise forbi, og flyktig tenke: Der inne er smerten og døden og kampen mot sykdommen. Det er nesten abstrakt.

Men når avisoverskriftene melder om at sykepleierne kjemper med ryggen mot veggen for sine kår, rører noe seg langt inne i bakhodet på en fordums pasient. En liten rørelse av solidaritet, blandet med et snev av uro: Hvis de der streiker, kommer døden i deres fotspor. Den kan ramme meg eller en av mine.

Vi fordums pasienter burde tenke meget lenger. Vi burde støtte sykepleierne i den tradisjonelle oppfatning av at deres arbeid er noe mer enn en jobb. Vi burde vel også sette oss inn i deres konkrete situasjon og støtte en opinion som ikke ønsker at deres kallsbevissthet utnyttes. Deres tjeneste er en sentralt viktig samfunnsoppgave, og den har en symbolsk virkning: De hjelper den hjelpeløse, lindrer smerte, oppmuntrer den angstfylte, styrker den svake. De anskueliggjør i sjelden grad menneskekjærligheten i handling.

Sitadell-hospitalet var et utpreget mannsretts-samfunn med mektige leger, ydmyke sykepleiere og passive, krevende pasienter. Hvordan vil det sykehus se ut som utarbeider det nye, sunne samfunn innenfor sine vegger? Må ikke legene — lederskiktet — forvandles i sin holdning, sykepleierne i sin og pasientene i sin?

E.

Skoleplaner og nytenkning

Sykepleie er langt vanskeligere enn de fleste tror. Hvordan kan vi gi elevene et godt nok grunnlag for oppgaven, spør Jan Fagermoen, rektor ved Det norske Diakonhjemmets sykepleierskole.

Sykepleier-utdannelsen er i søkelyset. Bjørnson-komiteén har levert del I av sin «Utredning om Den framtidige utdanning av sosial- og helsepersonell.»

Det er mange interessante momenter i den: Den syke er et helt menneske med sosiale, mentale (og — skulle man tro — åndelige) behov. Sykepleieren har ansvar for å gi en fullverdig sykepleie . . . Dertil trengs det bedre samarbeid mellom alle personalgruppene på et sykehus. Noe som igjen krever en ny innstilling og en ny arbeidsdisiplin — osv.

Disse punktene inneholder muligens lite nytt. Men de er i alle fall vesentlige: Det hevdes av mange at forholdene som sykepleier-elevene møter i praksistiden, danner mye av grunnlaget for den nåværende krisen. Elevene merker vanskeligheten ved å forene idealene med virkeligheten.

— *Hva er sykepleierskolenes viktigste oppgave på denne bakgrunnen?*

— Vi må gi elevene grunnlag for *selvstendig vurdering og ansvar*, sier Jan Fagermoen, rektor for Det norske Diakonhjemmets Sykepleierskole og formann i Statens sykepleierråd.

— Det betyr en omlegning av utdanningen. Hva vi nå har, er en slags kokebok-utdanning med oppskrifter til de situasjoner elevene antas å møte.

Idag snakkes det meget om å heve nivået i undervisningen. Poenget ved det er at kunnskap og trygghet hører sammen. Det at man vet hva man gjør og hvorfor.

— *Er trygghet i det hele tatt et nøkkelord?*

— Vi sykepleiere er kanskje blitt litt angstpreget. Men det er nødvendig å forstå hvorfor. Mange har en følelse av at det de har satt høyt i sin yrkesrolle, tas fra dem.

Det må utvilsomt rasjonalisering til innen sykepleien, for eksempel. Men der er det også spørsmål om hvilke motiver som ligger til grunn. Hvis hensikten bare var å spare penger, måtte man såmenn komme med innvendinger.

— *A propos kunnskaper, fører ikke øket spesialisering i praksis ofte til at sykepleieren fjerner seg fra pasienten og sykesengen?*

— Hvis sykepleierens funksjon holder henne eller ham borte fra pasienten, mener jeg det er et symptom på at vi ikke har tenkt tingene igjennom. At vi ikke vet hva sykepleie er.

Nødløsninger

Jeg tenker meg en helse- og sosialskole som systematisk kan finne frem til hvilke oppgaver som er spesielle for sykepleieren. Hvor vi har overskudd av lærerkrefter til å drive metodiske undersøkelser i praksistiden.

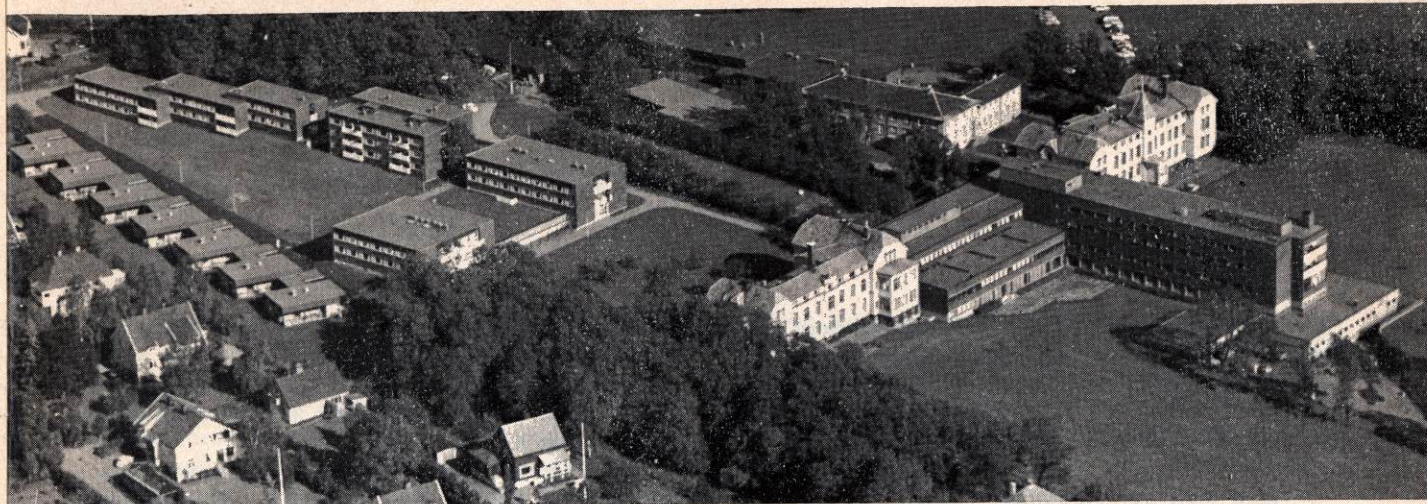
Nå er vi prisgitt sykepleiermangelen med de mangfoldige nødløsningene. Den sykepleier-praksis vi idag viser våre lever, bygger ikke opp en holdning som setter pasientens behov i sentrum.

Eleven får jo mange bra prinsipper i den teoretiske undervisningen, men den virkelige læringen skjer alltid ute i livet. Og sykehus-situasjonen idag er slik at den ikke gir nok mulighet til gjennomtenkning av de problemene man står overfor, eller til oppøvelse av en frihet og selvstendighet som er nødvendig i et yrke hvor man stadig står overfor nye og uventede situasjoner.

Vi har vært svært opptatt av prosedyrespørsmål i sykepleien. Men man må ikke se på det som mer enn teknikk. Vi må først og fremst lære våre sykepleierelevener å vurdere om teknikken er *menneskelig*, og om den bør beholdes eller forkastes i henhold til det.

— *Menneskelighet — kan det være en fellesnorm for sykehusenes oppgave i sin helhet?*

— Det finnes mange mennesker som har et varmt og harmonisk vesen, og de vil også gi menneskelighet. Menneskematerialet er m.a.o. alltid det grunnleggende.

Skole og sykehus på samme område. Dette er Det norske Diakonhjemmets anlegg i Borgenveien på Smestad. Sykepleier- og sosialskole vil fullt utbygget kunne ta vel 400 elever. Sykehuset har en kapasitet på 200 senger.

Men — forat sykepleierne skal kunne forstå pasientens problemer, må skolene *ta nok tid* til å se på de faktorene som virker inn på menneskenes levemåte. Gjennom seminarer i sosiologi, osv.

Hele mennesket

Sykehusene har ikke vært villige til å ta for seg hele den sosiale situasjonen og miljøet som pasienten befinner seg i. De sosialmedisinske avdelingene er riktignok tegn på at man går i riktig retning. Innen den psykiatriske sektoren legges det også stadig mer vekt på dette å se mennesket i sin helhet. Men det er langt igjen. «Budsjettet krever effektivitet og konsentrasjon om selve sykdommen,» sies det for eksempel. Personlig vil jeg hevde at det alltid finnes et visst åndelig moment som kan være det avgjørende, også i krisesituasjoner. Et hjerteinfarkt må behandles raskt på medisinsk basis. Men der er også andre momenter vesentlige.

Prestisje

Det som er mest krevende av alt, er å stå overfor dette mennesket, pasienten, som da enten skal inn i døden eller tilbake til liv og sunnhet. Og så

vurdere hva pasienten trenger. Det å sette sprøyter, gi massasje og mangfoldige andre gjøremål som hører til en sykeavdeling, er igjen egentlig bare teknikk. Ikke desto mindre er det dette tekniske som ofte bygges opp til en karriere, og som det følger prestisje med. Systemet gir de gale tingene verdi. Det er også der sykepleierne føler seg utrygge for sin yrkesrolle.

— *Men er utdanning i seg selv tilstrekkelig til å gi sykepleieren trygghet og autoritet overfor denne veldige oppgaven?*

— De andre gruppene må være med å yte sitt til at tryggheten blir mulig. Hvis de forskjellige personalgruppene ved avdelingen har forskjellig holdning, blir det vanskelig.

Som alle vet, er sykehusmiljøet svært autoritært. Det vi trenger er likeverdighet i menneskelig sammenheng. Man kan ikke 'demokratisere' i den forstand at man setter seg ned og drøfter hvem på avdelingen som skal ta kniven fatt og operere. Men på andre måter, som f.eks. i spørsmålet om når pasienten skal utskrives, hva pasientens behov er ved siden av behandling og medikamenter, osv. — der har sykepleieren medansvar.

— *Et slikt samarbeid krever meget av alle parter?*

Forts. neste side

SKOLEPLANER....

Forts. fra forrige side

— Eleven trenger å lære å 'kommunisere'. En sensitivitetstrening i betryggende former er verdifull. Det er simpelthen nødvendig å lære å snakke ut med hverandre om det som er vanskelig, personlige motsetninger som må ryddes av veien, osv.

— Hva med det personlige ansvar overfor oppgaven? Kan det læres?

— Grunnleggende sett blir man ikke ansvarlig hvis det ikke er i forhold til noe. Jeg blir ansvarlig fordi det er en mening med mitt liv. Og det er alltid den som greier å holde på overordnede livsverdier, som kan bryte en sirkel og føre inn noe nytt.

Den materialistiske verden hopper bukk over det

der. Men jeg har aldri sett at det fører til annet enn nye spørsmål og utilfredshet.

Den overhengende faren for oss kristne, på den annen side, er at vi gjerne setter likhetstegn mellom status quo og kristendom.

Sier rektor for Diakonhjemmets Sykepleierskole, som langt fra er preget av status quo. Der eksperimenteres det med nye metoder både i undervisning og miljøbygging. Blant annet vil man helst bort fra det beskyttende *internat-systemet*, for å nevne ett interessant moment. «Det fremmer ikke selvstendighet og ansvar». *Klassen* og diverse interesse- og hobbygrupper skal gi kontinuitet og et menneskelig fellesskap som er så absolutt nødvendig. Og fremfor alt: nok tid til å snakke sammen.

Demokrati på sykehuset, slik jeg ser det

Samtale med en sykegymnast

Inger Daisy Knudsen er nå nærmest freelance fysioterapeut med fast engasjement på sykeavdeling bare et par dager i uken. Gjennom årene har hun dog lært seg noe om samarbeid på et sykehus.

— Sykehusene er visstnok det minst demokratiske av alt i dette land. Hvilken ende skal man begynne i, for å få en forandring?

— Det sies ofte om legene at de er småfyrster, generaler og meget annet, mens mange av oss andre — sykepleiere, fysioterapeuter osv., er noe langt nede på listen. Jeg har selv kjent denne følelsen av å være undertrykt. Men ved en ordentlig titt i speilet kom jeg til det overraskende resultat at jeg var en av dem som *skapte* diktatorer.

Jeg kan lett regjeres av mine ambisjoner, vil gjerne være noe mer enn jeg er — og for all del vil jeg være populær hos legen. Resultatet blir at jeg heller vil ta passivt imot ordre enn å komme med mine egne tanker, av frykt for å si noe galt, vise at jeg *ikke* vet noe jeg burde vite, osv.

Men når jeg kan se dette forholdet i øynene og

finne min oppgave uten tanke på meg selv, finnes det ikke lenger en diktatur-stige. Vi blir et team hvor pasientens skjebne er det som teller. Frykten for legen faller bort. I stedet kommer en takknemlighet over at det er en som kan gi råd — og ikke minst, spørres til råds. Pasienten blir trygg og arbeidet blir skapende.

Jeg vil faktisk benytte anledningen til å be legen, alle sammen, om unnskyldning for de mange ganger jeg har satt mine egne ambisjoner foran min egentlige oppgave, nemlig å tjene pasienten. Jeg vet at jeg på den måten isolerer legen og lukker ham/henne utenfor et skapende samarbeid.

— Kan man demokratisere en sykeavdeling uten å miste dette vesentlige som heter disiplin og kvalitet?

— Ja, forutsatt at samtlige av oss virkelig har en annen, felles «ambisjon» i pasientens beste.

Forenkler jeg det for meget når jeg sier at dette er en nøkkel til sant demokrati med kvalitet? Jeg tror ikke det.

Indre ro – beroligende midler

Av Frances McAll,

privatpraktiserende lege i Sør-England

Tiden vi lever i har fått forskjellige navn: Romalderen, atomalderen osv. Den kunne også kalles De falske alternativenes tid. Mangfoldige timer og tonnevis av papir blir brukt på dem. Komitéer dannes for å utforske dem. De bringer tårer og hjertesorg.

Jeg møter stadig disse alternativ i min praksis. «Jeg må da slåss for mine rettigheter. Han kan ikke bare få det som han vil!» «Jeg vil så nødig begynne med beroligende midler. Men enten må jeg det, eller så går jeg nedonom.» «Det må opplagt være bedre å få en abort enn en baby jeg ikke ønsker.» «Er ikke skilsmisse bedre for familien enn dette helvetet?» «Sjefen vil at jeg skal få arbeiderne med på en bestemt ting, og arbeiderne venter at jeg skal overlevere sjefen til noe annet. Jeg orker ikke presset lenger.» Dette er ting som er blitt sagt til meg i de siste måneder av pasienter som håper på medisinsk hjelp i sitt dilemma.

Sant alternativ

Slik jeg ser det, finnes det et sant alternativ i slike tilfelle. Når jeg selv er villig til å legge bort kravet på mine rettigheter, la krenkelsen fare eller gå en ekstra mil, synes hele bildet å forandre seg. Og på dette punkt gir Gud meg nye idéer i hodet og nye holdninger i hjertet.

Hvor pasienten har akseptert et slikt alternativ, har jeg sett dører åpne seg mellom mennesker. De beroligende midlene har veket plassen for en indre ro. Uønskede barn blir ønsket, skilsmisse viser seg å være unødvendig. Menn og kvinner oppdager at de ikke behøver å være slaver av sex, eller slavebinde andre.

Leger er i en særlig privilegert stilling fordi folk kommer til dem for å søke hjelp. Det er fristende, spesielt med fullt venterom og hastverk, å bruke den hurtige måten. Å skrive en resept som vil hjelpe dem til å holde det gående gjennom en tids press eller til å si et lett «ja» til abort. Å møte den virkelige nød tar tid og krefter; jeg har ofte vært redd for at det alternativ jeg tilbyr vil være uakseptabelt og at jeg skal miste min popularitet og muligens pasienten.

Faktum er at når jeg bestemmer meg for å gi det alternativet, ser jeg at visse ting skjer. En ny omsorg for *mennesket* vokser i meg. Det som er nødvendig å si, blir sagt uten bortkastet tid og sluseportene til den virkelige nød åpner seg. Jeg har gjentatte ganger vært overrasket over lettelsen hos tilsynelatende ateister, når Gud blir nevnt. Det er en dyp lengsel i oss alle etter en visshet om at det finnes en Gud som er interessert i oss, og som kan fortelle oss hva vi kan gjøre.

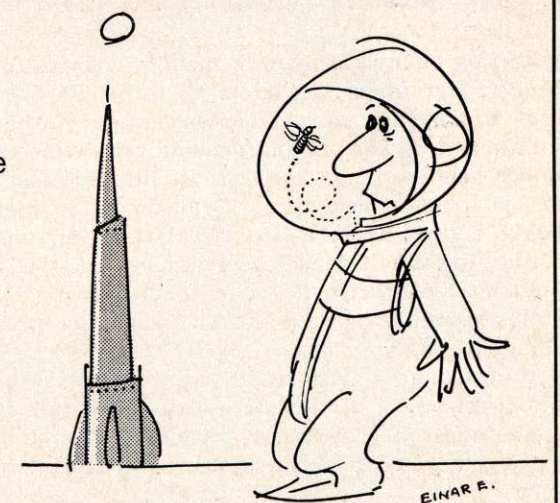
EN JULEGAVE

Dette er en av 26 tegninger av Einar Engebretsen, som alle handler om høyaktuelle temaer i vår tid. Vi nevner noen få:

- Fremtidsforskeren
- Fremmedgjøring
- Boligkontrakten
- Fremskrittet
- Konformistene
- Den permanente revolusjon

Tegningene er samlet i et hefte ved navn 'UTSYN' — Bare kr. 5,-

Kan bestilles fra: Moralsk Opprustning, Boks 3018, Elisenberg, Oslo 2

Ideer i svart-hvitt på bokmessen i Frankfurt

35 unge tyskere lanserer den tyske utgaven av «The Black and White Book».

Det var et sammentreff, men bokmessen i Frankfurt — den årlige mønstringen av hele verdens bokforleggere — hadde i år som symbol to bøker i svart og hvitt. Denne reklameplakaten var å finne overalt i byen, tvers over gatene som ledet fra «Hauptwache» i byens sentrum ut til bokmessen.

Hauptwache er et område med både torg og gå-

30.000 eksemplarer. De solgte 3.000 i løpet av første uke i Frankfurt.

Utenfor porten til selve messen hadde de rigget til et lignende tårn, hvor den svart/hvite boken fikk anledning til å hevde seg meget godt mellom annen revolusjonær litteratur av forskjellig merke.

Hvor kom disse unge fra? De hadde vært på en

«Das Schwarz-Weiss Buch» konkurrerte med 247.000 publikasjoner på utstilling under Frankfurt-messen og kan beskrives som en av de bøker som ble lagt mest merke til. Forbipasserende i shoppingstret HAUPT-WACHE stanser opp foran det lille tårnet, stolen og barnevognen — i svart/hvitt.

gater, og et mylder av folk mellom velfylte forretninger. Her føres også idéer til torg. På bokmessens åpningsdag skuet den ærverdige Katharinkirken ned på noe den aldri hadde vært vitne til før under hele sin lange historie: Et lite tårn var bygget på plassen nedenfor, bestående av to kjempebøker i svart/hvitt. På toppen satt en ung tysker kledd i svart/hvit genser med en megafon. Han leste høyt av den svart/hvite boken eller diskuterte med forbipasserende og med folk i vinduene på høyblokkene omkring.

Andre unge i svart/hvite pullovers solgte boken på torget og de tilstøtende gatene, og kom i snakk med studenter, professorer, husmødre og andre som satte pris på en god diskusjon, slik tyskerne gjerne gjør.

Disse unge tyskerne har lansert *Das Schwartz-Weiss Buch* i Tyskland, med et førsteopplag på

treningssleir i Bensheim, sør for Frankfurt. Der ble de forøvrig oppdaget av den lokale pressen som beskrev virksomheten deres under overskriften «Guds guerillas er midt iblant oss». «Dette er unge som ikke er tilfreds med seg selv og sine familier, med kirken og de rådende forhold. Men de er blitt utfordret til å bryte ut av sin åndelige ghetto og gå på offensiven. Alt det de gjør går ut på en ting: å starte en forvandling som leder til en renessanse i samfunnet og til fred, rettferdighet og forsoning.»

Flere ganger ble de uvanlige svart/hvite genserne fanget opp av TV-kameras og pressefotografer. Den lokale radiostasjonen sendte intervjuer med forleggeren og andre intervjuer ble tatt opp av Deutsche Welle, som er den tyske kortbølgesenderen.

Das Schwartz-Weiss Buch representerer den første av 18 oversettelser av originalutgaven — den

Under bokmessens plakat selger unge i svart/hvite gensere sin «håndbok i revolusjon» til forbipasserende på fortauet.

engelske, som er solgt i 130.000 eksemplarer. En av fatterne, Garth Lean fra Oxford, var tilstede ved messen i Frankfurt. «Boken ble skrevet for å presentere et kristent svar til voldsbruk og for å forvandle den selvisheten i 'the Establishment' som har ledet til vold,» sa Lean.

Et nytt MRA-sentrum åpnes i Haag

I Haag, Holland, har man åpnet et fornyet, ombygget sentrum for Moralsk Opprustning. Presidenten i det hollandske parlament, Franz-Josef van Thiel (bildet under) foretok den offisielle åpningen.

Som uttrykk for at sentret har betydning også utenfor Hollands grenser kom den tyske sosialdemokratiske stortingsmannen Adolf Scheu til åpningen sammen med sin frue. Scheu karakteriserte MRAs fire absolutte normer ærlighet, renhet, uselviskhet og kjærlighet som «en revolusjonær sak» for en politiker.

Lykkeønskning

Jesuittpateren R. P. Bot kom over til åpningen fra ordenens hovedkvarter på den andre siden av gaten, for å ønske MRA fremgang i sitt forsøk på «å forandre mennesker og samfunn med en smittsom tro på kraften av Guds ord som tas imot i stillhet».

Under: Den hollandske presidenten Franz-Josef van Thiel åpner det nye MRA-sentret. Til høyre tidligere senator, nå formann i den hollandske MRA-stiftelsen Dirk de Loor.

Mamma, gå og legg deg!

Av Ingrid Ydén-Sandgren

Rektor ved en engelsk skole sa nylig i et TV-program: «Karakter skapes i kamp og motgang, ikke i virkelighetsflukt og ettergivenhet.» Denne tankevekkende uttalelsen vil jeg gjerne ta som utgangspunkt for spørsmålet om hva vi gir våre barn og hva vi gjør for dem.

Jeg traff i sommer en mor. Hennes tenåringer holder på med sin utdanning. Hun sa: «Ja, nå er de ferdige. Nå kan jeg ikke gjøre mere. Det som er gjort er gjort.» Det støkk i meg. Jeg så for meg mine egne små. De er ennå ikke «ferdige». Jeg har ennå mulighet til å påvirke dem. Og jeg spurte meg selv hvordan.

Mange i vår tid mener jo at man ikke skal påvirke barna. En meget god venn av meg hevder at barna skal få «velge selv». Men jeg ser jo på barna hans at de har valgt det livssynet han og hans kone har. Han påstår at han har gitt dem fritt valg, men i virkeligheten har han preget dem med sin livsholdning fra den dag de ble født til dagen i dag. Og nå står han ofte maktesløs overfor dem.

Forgiftet av ukeblader

Da jeg fikk min førstefødte tok jeg beslutningen om ikke å «eie» ham. Han var et lån som jeg skulle forvalte. Jeg ville forsøke aldri å trekke ham til meg selv. Mitt mål skulle være å styre livet hans i retning av Gud. Men løfter må fornyes. Og barn vokser, forandres, får andre behov. En dag mange år senere oppdaget jeg at jeg hadde forsømt ham. Han hadde lært å lese og glad over å slippe å lese for ham hver kveld som jeg tidligere hadde gjort, brukte jeg tiden til noe annet, og lot ham lese selv — ukeblader som hushjelpen brakte inn i huset. En dag ville han låne skrivemaskinen min (han var 8 år) for han skulle skrive en novelle for det ukebladet han leste hver kveld! Da han var sovnet, fant jeg novellen hans. Den rykket meg med ett ut av min makelighet og selvopptatthet. Den handlet om sex, narkotika og alt det som forekommer i dårlige ukeblad. Hvordan var han blitt så forgiftet? En stemme inne i meg sa meg at det var min feil.

Jeg hadde gitt opp å ta ansvar for *hva* han leste. Og så hadde dette hendt.

Hva skulle jeg nå gjøre? Igjen hørte jeg stemmen inne i meg: «Gi ham motgift. Les for ham igjen.» Jeg fant frem en bok om Frans av Assissi. Det var ikke noen barnebok, men den var fascinerende. Gutten lyttet. Han suget inn det *gode* med samme iver og mottakelighet som han før hadde drukket den onde drikken. Etter en uke laget han en tegning av Frans i lyse, glade farger.

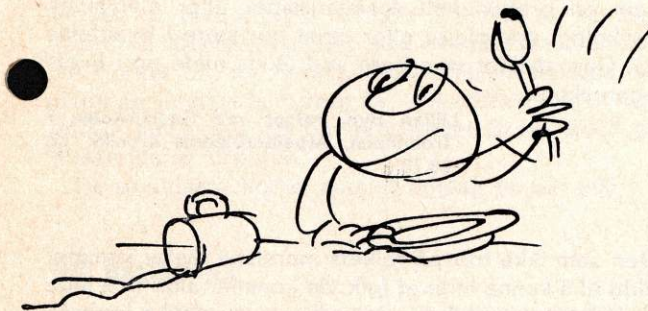
Med denne fortellingen vil jeg ha sagt hvor enormt viktig det er hvilke bøker barna våre leser. Mens vi ennå kan, må vi velge riktig lesestoff for dem. Mens barna er små må vi lese for dem fra barnebibelen og fra andre bibelbøker. Når de blir større må vi lete opp den slags gode bøker som nå har en tendens til å forsvinne, men som ennå finnes.

Da min andre sønn var fire år var han inne i en vanskelig periode, ville ikke spise opp maten sin, skrek og bråket ved bordet. Hans to år yngre lillesøster var ennå verre. Måltidene var et mareritt.

Mange år tidligere hadde jeg lært at den beste løsningen på familieproblemene kom i den stille stunden jeg hadde om morgenen. Men jo mindre barna var desto trette var jeg og desto vanskeligere var det å få tid til det. Tilslutt forstod jeg at jeg måtte *beslutte* meg til det. Hvis jeg oppfattet barna som gaver fra Gud, som jeg skulle forvalte, måtte jeg også daglig lytte til Gud om *hvordan* jeg skulle gjøre det. Senere ble det spennende.

Glem ikke visjonen

Jeg fikk den klare tanken at gutten måtte spise opp grøten sin og at det var min makelighet som holdt på å ødelegge hans personlighet. Hvordan det? Jo, det var jo mye lettere å sette bort den halvspiste grøttallerkenen og få fred. Men gutten vendte seg jo da til å få *sin* vilje og til ikke å fullføre en ting, og særlig da en ubehagelig ting. Hvordan skulle han lære å kjempe seg gjennom den voksnes kamper

SPISEVANER

og problem, hvordan skulle han kunne være til hjelp for landet sitt, om han aldri hadde lært å kjempe seg gjennom det som var vanskelig?

Neste morgen kom jeg til frokosten med ny beslutsomhet. Det som hjalp meg å lede meg gjennom den første uken var min *visjon* for gutten. På samme måten var det med jenta. Å ikke la meg ledes av hennes mas og skrik, det gikk bare om jeg tenkte på hennes karakter som *voksen*!

Derfor tror jeg det er viktig at vi har en visjon for våre barn. Ikke ambisjon men visjon — gitt oss av Gud. Og at vi ofte får den fornyet, for å få nye retningslinjer i vår oppdragelse av barna.

En aften mens min annen sønn var nyfødt, var jeg svært trett og svært ærgjerrig. Aftens skulle stelles, klær skulle legges frem. Jeg ble stadig mer irritert, atmosfæren ble spent, ja eksplosiv. Da kom fire-åringen bort til meg, la hånden sin på armen min og sa snusfornuftig: «Mamma, gå og legg deg. Ellers vet du hvordan det går.» Hvordan det går! Skulle jeg virkelig akseptere en så ydmykende klarhet fra min lille sønn? All min stolthet krympet seg i meg. Jeg så på ham der han stod, rolig og trygg og med et smil. Så tilføyde han: «Jeg skal passe lillebror, jeg.»

Vel, jeg gikk og la meg — og fikk oppleve hvordan gutten vokste og ble ansvarsfull og at atmosfæren hjemme igjen ble full av fred. Ganske nylig opplevde jeg det samme igjen. Men nå var det min seksårige datter som kom og la hånden sin på armen min. Jeg var ergerlig over alt rotet i gangen og at *jeg* var blitt anklaget for å være skyld i det. Da kom hun og hvisket til meg: «Mamma, kan du ikke bare si noe hyggelig, bare et hyggelig ord, så blir alt bra . . .»

Demokratiets hemmelighet

Med dette ønsker jeg å si at barna vokser når vi, de voksne, foreldrene, er som svakest. De utvikles når de får hjelpe oss til å bli annerledes. Vi må la dem få gjøre det. Takke for deres klarsyn og omhet. Ta imot og bøy oss for dem. Ikke være for stolte, men villig be om forlatelse når vi er dumme — og det er vi jo så ofte.

Dette siste tror jeg er hemmeligheten til et sant demokrati i hjemmet. Det er også svaret til den såkalte generasjonsmotsetningen som forresten slett ikke er nødvendig. Og ut av denne gjensidige åpenhet kan så en ny slags familie vokse frem der karakteren vokser og visjonene finnes — en familie som virkelig er den sunne og livskraftige *urcellen* som må være der for at et land skal kunne regne med en fremtid i frihet.

Gateselgerne i Nova Igacu

Brev fra Ann Corcoran
i Rio de Janeiro

De kom med sine kjeks og popcorn i store sekker og søtsaker pent lagt ut på brett — gateselgerne i Nova Igacu. Det var første MRA-møte i deres by, som er en kjempemessig forstad til Rio de Janeiro.

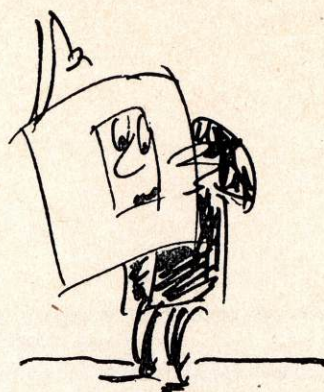
Av de mer enn 1 mill. mennesker som bor i Nova Igacu reiser 500.000 hver dag til sitt arbeid i Rio. Flere tusen som aldri har lært et anerkjent yrke, driver med alle slags «fag» på grensen av loven, blant annet gatesalg. De har ingen sosial sikkerhet, intet sted å gjøre av seg når de blir gamle eller syke. Passerende politifolk må de enten bestikke eller gjemme seg for.

De tre som tok initiativet til møtet er alle tidlige marxister: José Lopes Veras fra sporvognarbeidernes forbund i Rio, Antonio Claudio de Costa fra havnen i Rio og Antonio Falcao fra Recife. «Den menneskelige natur kan forvandles,» sa Veras. «Det er menneskehetens eneste håp, og det er grunnen til at jeg kjemper for MRA med alt jeg har.» Hans plan er at gateselgerne skal organiseres slik at de kan arbeide innen lovens ramme og få sine rettigheter, men han vil basere det på absolutt ærlighet.

Lederen for gateselgerne, Everaldo Pinho de Lima — far til fem små barn, forteller: «Etter at jeg traff MRA har jeg sluttet å spille på Loteria Esportiva (fotball-lotteri) og jeg har sluttet å drikke. For det første brukte jeg opp de pengene som familien skulle leve av. For det andre kan jeg ikke tillate meg slike ting hvis jeg skal lede folkene mine i riktig retning.»

Den katolske presten kom også til møtet og lovet sin aktive støtte.

klippet

Men la oss heller ikke tro at teori og abstrakte begreper **alene** kan skape den personlige modenhet som en profesjonell sosialarbeider eller medisiner, psykolog, sykepleier eller jurist bør være i besittelse av. Den utvikler man bare ved Guds nåde og i livets egen skole.

Lillian Bye, rektor ved Sosialskolen i Trondheim, Arbeiderbladets kronikk 12. 10.72.

Den som ikke tror på folkets moralske dyder kommer aldri til å kunne lede et folk, de kommer aldri til å lede et folk fremover. For menneskene lever ikke bare av brød.

Fidel Castro, 1966.

Och om jag, **utan kärlek** gäve bort allt jag äger och fick andra att göra det samma, skulle det väsentligaste ändå fattas.

Ja, om jag så dränkte in mig själv i bensin och tände på — i helig protest mot världens ondska — men inte kunde tycka om mina medmänniskor så vore detta ändå till ingen som helst nytta.

Fra «Kärlekens nya lov» i diktsamlingen «Himlen har landet» av Bo Setterlind.

Støy-virkningene har vi studert nøye, men ikke virkningene av stillheten. Støynivået øker stadig, og vi kan måle dets frekvenser med stor nøyaktighet. Men hvem hjelper oss å ta vare på stillheten!

Vi behøver å oppdage stillhetens verdi. Og vi behøver å vite noe om den virkning stillheten har på hele vår personlighet.

Arnold Nylundh i «Kristendom och skola» nr. 5, 1972.

Kort nytt

«DET VIL KREVE EN REVOLUSJON»

Mens Labour og konservative i Storbritannia satt samlet til årskongress, bragte *The Times* og *The Guardian* kjempeannonser med ovennevnte tittel. De ble rykket inn av flere hundre britiske kvinner og menn og inneholdt utdrag av «*The Black and White Book*» samt en notis om skuespillet *Cross Road* på Westminster Theatre.

De to avisene har et samlet opplag på 691.000.

TRE SKUESPILL

Madras i India er en industri- og havneby med mange problemer. Streiker og lock-outs har kostet menneskeliv og hundretusener av rupees de siste månedene. Noen studenter i byen har nå oversatt industri-stykket «*Den glemte faktor*» av Alan Thornhill til tamil-språket og fått det oppført for arbeidere og funksjonærer, fagforeningsfolk og industriledere i de berørte bedriftene. Stykket handler om en dramatisk streik og en ny teamånd som innføres ved en forandring av holdningen hos både sjef og arbeidere.

Det er kommet en rekke invitasjoner fra arbeidere og arbeidsgivere i andre områder, som ønsker stykket oppført.

*

Peter Howards skuespill *Mr. Brown kommer ned fra fjellet* er innøvet av en gruppe katolikker fra St. Dominic-kirkens menighet i *Lagos, Nigeria*.

*

Stigen, også av Peter Howard, spilles nå av studenter ved universitetet i *Port Moresby, Papua-Ny Guinea*. Den første oppførelsen fant sted inne på universitetsområdet. «Jeg så meg selv på den stigen,» sa presidenten for studentersamfunnet etter forestillingen.

«GI HÅP TIL NABOENE I ØST»

Doë Howard, enken etter forfatteren Peter Howard, besøkte Østerrike i forrige måned. Under et tre dagers opphold i Linz, en av provinshovedstedene, hadde hun et møte med en ungdomsgruppe som produserte skuespillet «*Stigen*» sist påske. Flere av de unge fortalte om sin beslutning om å praktisere MRAs idéer.

Fru Howard utfordret dem til å demonstrere en måte å leve på som kunne gi håp til de øst-europeiske land. Kanskje de kunne gi uttrykk for sin overbevisning ved å skrive sitt eget skuespill, foreslo hun.

En skolepike ga 300,- kroner — penger hun selv hadde tjent, til fru Howard som hjelp til å betale reisen. Fra Linz gikk turen videre til Wien hvor fru Howard møtte politikere og ledere for kvinneorganisasjoner.

CAUX SOMMEREN 1972

En 16 siders rikt illustrert rapport om sommerens konferanse er nettopp utkommet på tysk, fransk, engelsk, nederlandsk, spansk og italiensk. Rapporten kan bestilles fra Ny Verdens redaksjon (tysk eller engelsk) og koster kr. 3,50 inkl. porto.

DET USELVISKE SAMFUNN

120 lærere fra Frankrike, Tyskland, Sveits, Sverige, Holland, Irland og mange deler av Storbritannia var samlet til en konferanse i Westminster-sentret i London nylig. De drøftet skolens rolle i forsøket på å bygge 'det uselviske samfunn'. Lærere fortalte om sine egne erfaringer av hvordan krise var blitt vendt til løsninger gjennom ærlighet og forvandling i lærer og elever.

DEN LILLE SVART- HVITE

THE BLACK AND WHITE BOOK
— en håndbok i revolusjon
Bare kr. 5,-

Kan bestilles fra
Moralsk Opprustning
Boks 3018, Elisenberg
Oslo 2

SVAKSTRØM ER VÅR STYRKE

Vår spesialitet:
Alt materiell for
avslutning av
svakstrømskabler

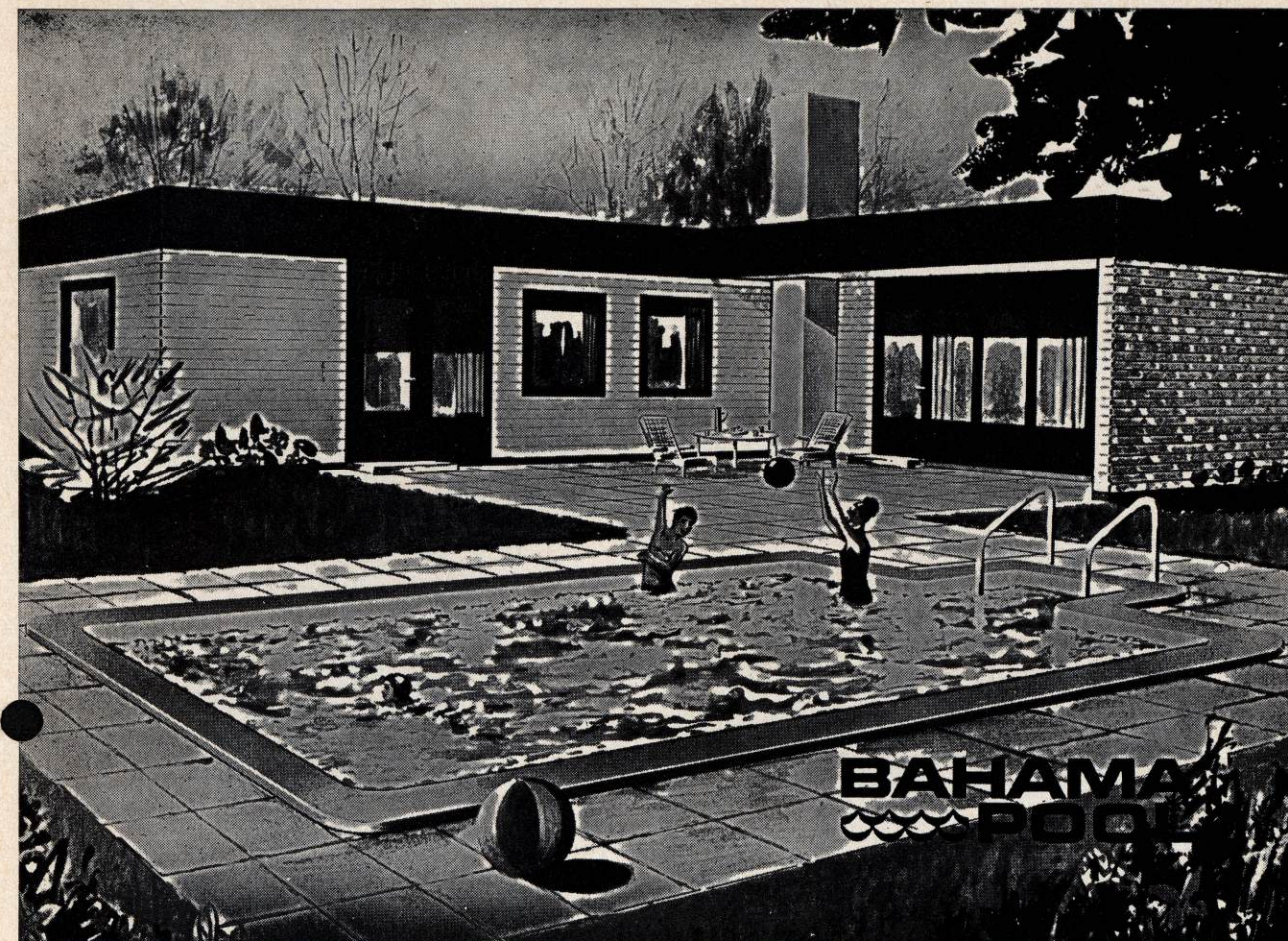
80 år som
spesialforretning i
svakstrømsbransjen

O. ØSTMO A.S

Rådhusgt. 3, Oslo 1

Bruk
kvalitetsprodukter
fra

A S SABA

Exklusiv swimmingpool i glasfiberarmerad plast (6–8 mm väggjocklek)

13.800:-

Bahama-Pool är formgjuten och fullt färdig för montering på plats. Ni slipper härigenom helt ifrån arbete och kostnader för formsättning, spackling, målning och underhåll. Den kraftigt armerade polyesterplasten har en enastående styrka och elasticitet.

Bahama-Pool levereras komplett med reningsfilter, förvärmare, bräddavlopp, bottenavlopp, inbyggd belysning samt mahognytrappa med rostfria ledstänger. Pris endast 13.800:— kr fritt fabrik inkl. 2 servicebesök (exkl. moms.)

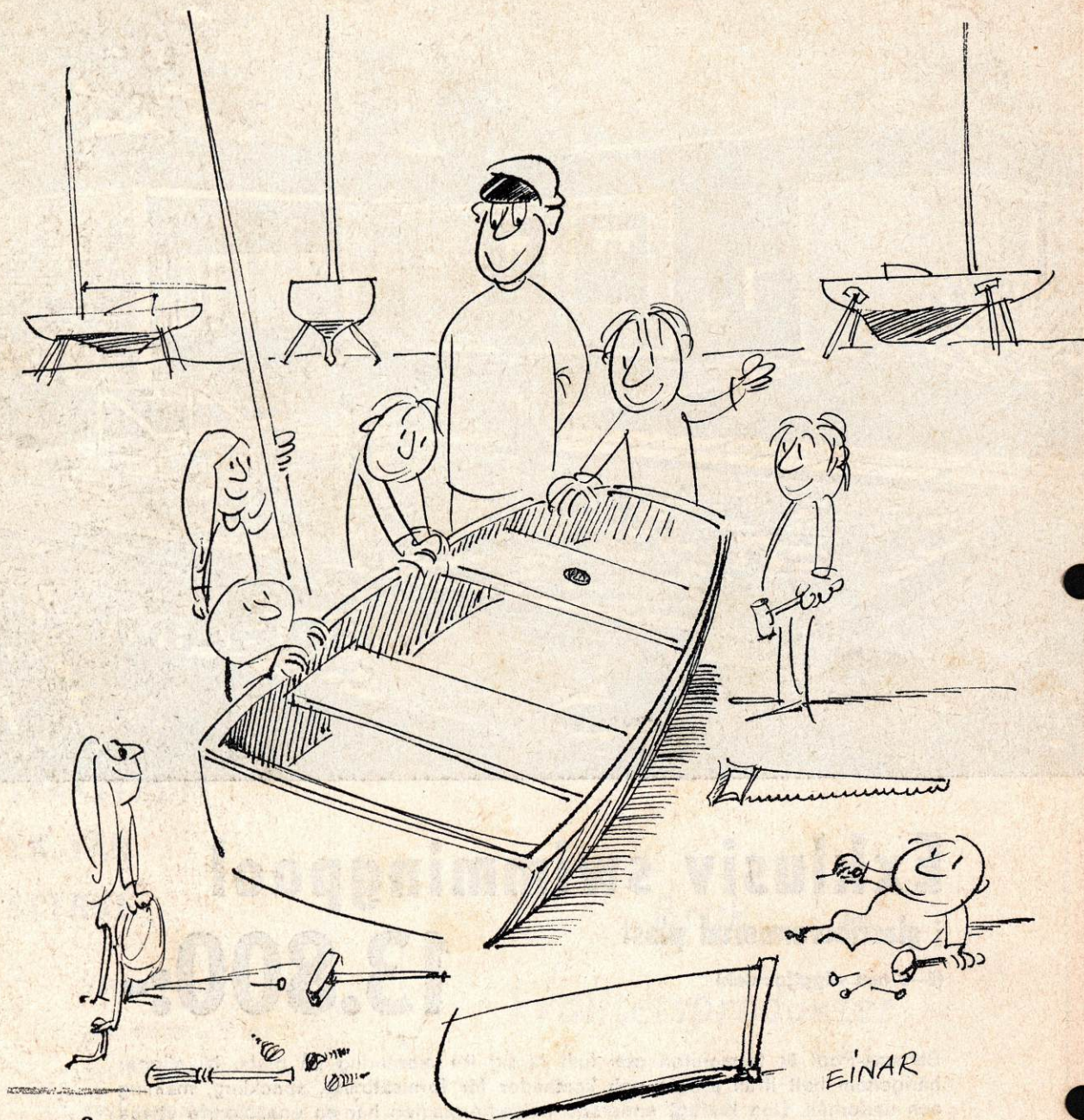
Vi levererar utrustning till pooler i betong och andra material samt poolkemikalier.

Vår goda service är en säkerhetsfaktor att räkna med!

Begär att få vår fyrfärgsbroschyr!

BAHAMA-POOL AB

Box 145, 542 00 Mariestad
Tel. 0501/145 64

BÅTPLANER?

Rådspør

Båt-PONTUS

Gøteborgs

Frihavn

Tel: 51 07 04

Båt
PONTUS